Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар БДУКМ
_____ Н.У.Карчэўская
25 Июня 2026 г.
Рэгістрацыйны № ВД-6/86-166/эвуч.

БІБЛІЯТЭЧНА-ІНФАРМАЦЫЙНАЕ АБСЛУГОЎВАННЕ

Вучэбная праграма установы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0322-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць

2026

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0322-01-2023 па спецыяльнасці 6-05-0322-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць, зацверджанага пастановай Міністэрствам адукацыі Республікі Беларусь ад 21.08.2023 № 270, вучэбных планаў БДУКМ па спецыяльнасці 6-05-0322-01 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Н. У. Клімянкова, прафесар кафедры інфармацыйна-аналітычнай дзейнасці установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

Н. А. Гладырава, выкладчык кафедры інфармацыйна-аналітычнай дзейнасці установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў"

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Ю. А. Каракулька, вучоны сакратар дзяржаўнай установы "Беларуская сельскагаспадарчая бібліятэка ім. І.С. Лупіновіча" Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі;

Т. А. Кавальчук, выкладчык кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", кандыдат педагагічных навук

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай інфармацыйна-аналітычнай дзейнасці ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" (пратакол № 10 ад 12.06.2026);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" (пратакол № 6 ад 26.06.2026)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" распрацавана для падрыхтоўкі спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай сферы. "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" з'яўляецца адной з асноўных вучэбных дысцыплін, якая вывучаецца ў працэсе атрымання вышэйшай бібліятэчна-інфармацыйнай адукацыі. У ей разглядаюцца гістарычныя, тэарэтычныя, метадалагічныя, метадычныя, тэхналагічныя і арганізацыйныя аспекты бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання як індывідуальнага карыстальніка бібліятэкі, так і розных чытацкіх груп і кантынгентаў.

Мэтай вучэбнай дысцыпліны "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" з'яўляецца вывучэнне студэнтамі пытанняў сутнасці бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання ва ўмовах інфарматызаванага грамадства; засваенне метадаў вывучэння, задавальнення і фарміравання чытацкіх запытаў і чытацкіх інтарэсаў; арганізацыі і тэхналогіі абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны абумоўлівае кола *задач*:

– разгледзець тэарэтычныя асновы канцэпцыі і прынцыпы бібліятэчнага абслугоўвання і прыярытэтныя яго кірункі;

– вызначыць асноўныя гістарычныя перыяды вывучэння, задавальнення і фарміравання чытацкага запыту і чытацкіх інтарэсаў;

– раскрыць арганізацыю і тэхналогію бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання карыстальнікаў як у традыцыйным, так і ў аўтаматызаваным рэжымах.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" павінна забяспечваць фарміраванне наступнай *кампетэнцыі*: прымяняць сучасныя тэхналогіі і методыкі бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання розных катэгорый і груп карыстальнікаў, формы стацыянарнага, нестацыянарнага абслугоўвання ў рэжыме аддаленага доступу.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

– тэарэтыка-метадычныя асновы бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання карыстальнікаў: задачы, прынцыпы, канцэпцыі, кірункі;

– асаблівасці арганізацыйна-функцыянальнай структуры сістэмы абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк розных тыпаў;

– рэсурсы і тэхналогію абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк;

– псіхолага-педагагічныя асновы бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання розных катэгорый карыстальнікаў;

умець:

– ажыццяўляць вывучэнне карыстальнікаў бібліятэк;

– наладжваць і падтрымліваць псіхалагічны кантакт з карыстальнікам у працэсе групавога, франтальнага і індывідуальнага абслугоўвання;

– ажыццяўляць рэкламу бібліятэкі і сувязь з грамадскасцю;

– вывучаць эфектыўнасць абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк;

мець навыкі:

– вывучэння і задавальнення патрэбнасцей карыстальнікаў у інфармацыі і паслугах;

– валодання сучаснымі формамі, метадамі, аўтаматызаванымі і традыцыйнымі тэхналогіямі бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання розных катэгорый карыстальнікаў.

У межах адукацыйнага працэса па вучэбнай дысцыпліне "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" студэнт павінен не толькі набыць тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць уласны каштоўнасна-асабісты духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, які гатовы да актыўнага ўдзелу ў сацыяльна-культурным жыцці краіны.

Вучэбная дысцыпліна "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" базіруецца на ведах, атрыманых студэнтамі падчас вывучэння вучэбных дысцыплін: "Бібліятэказнаўства. Тэорыя", "Тэорыя інфармацыі і камунікацыі" "Дакументалогія", а таксама "Культуралогія", "Педагогіка", "Агульная псіхалогія". У сваю чаргу веды, уменні, атрыманыя пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне", з'яўляюцца асновай для засваення вучэбных дысцыплін наступных модулей: "Інфармацыйныя рэсурсы", "Маркетынг і менеджмент бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці", дысцыплін, звязаных з падрыхтоўкай бібліятэчных прадуктаў і паслуг і задавальненнем патрэбнасцей карыстальнікаў у інфармацыі.

У ліку эфектыўных педагагічных методык і тэхналогій, якія садзейнічаюць удзелу студэнтаў у пошуку і кіраванні ведамі, набыццю вопыту самастойнага вырашэння разнастайных задач, вылучаюцца: тэхналогіі праблемна-модульнага навучання; тэхналогія вучэбна-даследчай дзейнасці; камунікатыўныя тэхналогіі; метад аналізу вытворчых сітуацый; гульнявыя тэхналогіі. Студэнты ўдзельнічаюць у дзелавых, ролевых, імітацыйных гульнях.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавую сістэму ацэнкі вучэбна-пазнавальнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне” прадугледжана 186 гадзін, з іх 82 – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 30 гадзін, семінарскія заняткі – 8 гадзін, практычныя заняткі – 44 гадзіны. Форма правядзення бягучай атэстацыі – вуснае апытанне, тэсціраванне. Форма правядзення прамежкавай атэстацыі – залік, экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Вучэбная дысцыпліна "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" як адна з важнейшых вучэбных дысцыплін у працэсе падрыхтоўкі спецыяліста вышэйшай адукацыі. Асноўныя падыходы да выкладання вучэбнай дысцыпліны. Задачы вучэбнай дысцыпліны, яе месца ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай сферы. Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Структура вучэбнай дысцыпліны, яе раздзелы, тэмы і віды заняткаў. Метадычныя асаблівасці вывучэння вучэбнай дысцыпліны. Формы кантроля ведаў.

Раздзел І. Тэарэтыка-метадалагічныя і нарматыўна-прававыя асновы абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк

Тэма 1. Эвалюцыя ўяўленняў аб сутнасці, сацыяльнай ролі, мэтах і задачах абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк

Стан абслугоўвання карыстальнікаў з улікам трансфармацый, якія адбываюцца ў краіне і свеце. Паняцце "абслугоўванне карыстальнікаў" у трактоўцы беларускіх навукоўцаў А.Е. Даўгаполавай, Л.А. Дзямешкі, Л.Г. Кірухінай, Н.У. Клімянковай, С.А. Паўлавай. Паняцце "бібліятэчнае абслугоўванне" ў вызначэннях расійскіх бібліятэказнаўцаў В.А. Азаравай, В.Ф. Барадзіной, А.М. Ванеева, М.Я. Дворкінай, Ю.П. Мяленцьевай.

Разуменне мэты і задач абслугоўвання карыстальнікаў на розных этапах развіцця грамадства. Задачы абслугоўвання карыстальнікаў, вызначаныя ў Законе "Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь". Вызначэнне задач абслугоўвання ў працах беларускіх навукоўцаў В.М. Бігезы, А.Е. Даўгаполавай, Л.А. Дзямешкі, Л.Г. Кірухінай, С.А. Паўлавай і інш. Задачы абслугоўвання карыстальнікаў у трактоўцы розных аўтараў: В.А. Барадзіной, М.Я. Дворкінай, І.А. Мейжыс, Ю.П. Мяленцьевай і інш. Функцыі абслугоўвання і іх рэалізацыя ва ўмовах бібліятэк рознага тыпу.

Тэма 2. Канцэптуальныя падыходы да абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк

Абслугоўванне карыстальнікаў як цэласная з'ява, сацыяльны і тэхналагічны працэс. Сутнасць і шляхі развіцця канцэпцый чытання і іх уплыў на характар і змест абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк. Уклад В.Я. Аскаравай, В.А. Барадзіной, М.Я. Дворкінай, Ю.П. Мяленцьевай у распрацоўку канцэптуальных падыходаў да абслугоўвання карыстальнікаў.

Сучасныя канцэпцыі бібліятэчнага абслугоўвання і іх рэалізацыя ў бібліятэках рознага тыпу. Трактоўка прынцыпаў абслугоўвання беларускімі (А.Е. Даўгаполава, Л.А. Дзямешка, Р.С. Матульскі, С.А. Паўлава і інш.) і расійскімі (В.А. Барадзіна, М.Я. Дворкіна, Ю.П. Мяленцьева і інш.) аўтарамі. Эвалюцыя ўяўленняў аб прынцыпах абслугоўвання. Дыдактычныя прынцыпы ў абслугоўванні – спецыфіка іх ужывання ў бібліятэцы. Прынцыпы абслугоўвання карыстальнікаў і фундаментальныя законы, сфармуляваныя Ш. Ранганатанам, М.А. Рубакіным, Дж. Шырай і інш.

Тэма 3. Абслугоўваннне карыстальнікаў як сацыякультурная, педагагічная і камунікатыўная дзейнасць

Абслугоўванне карыстальнікаў як сацыякультурны працэс. Сацыяльна-педагагічная накіраванасць абслугоўвання. Уплыў інфарматызацыі грамадства і сацыяльна-культурнай інтэграцыі на абслугоўванне карыстальнікаў. Узмацненне педагагічнай функцыі бібліятэкі. Роля бібліятэкі ў забеспячэнні бесперашкоднага доступу да інфармацыі і культурных каштоўнасцей. Пошукі новых шляхоў у ажыццяўленні абслугоўвання. Камунікатыўная дзейнасць бібліятэкі. Бібліятэка – арганізатар інтэлектуальнага дасуга. Бібліятэка як асяродак інтэлектуальна-творчай дзейнасці карыстальнікаў. Роля бібліятэкі ў працэсе сацыялізацыі асобы карыстальніка. Месца бібліятэкі сярод грамадскіх інстытутаў, якія спрыяюць сацыялізацыі.

Тэма 4. Нарматыўна-прававое забеспячэнне абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк у Рэспубліцы Беларусь

Міжнародныя і нацыянальныя крыніцы стварэння нарматыўна-прававой базы абслугоўвання карыстальнікаў. Дакументы міжнародных арганізацый (ААН, ЮНЕСКА, АБСЕ і інш.), у якіх закладзены агульныя асновы развіцця сусветнага грамадства, у тым ліку і бібліятэк. Дакументы міжнародных арганізацый па развіцці непасрэдна інфармацыйна-бібліятэчнай сферы. Нацыянальныя дакументы, якія вызначаюць асноўныя прыярытэты бібліятэчнага абслугоўвання. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры.

Нарматыўна-прававое рэгуляванне адносін, узнікаючых пры абслугоўванні карыстальнікаў. Забеспячэнне канстытуцыйнага права на пошук і атрыманне інфармацыі. Канфідэнцыяльнасць чытання. Забеспячэнне аўтарскага права пры абслугоўванні карыстальнікаў. Забеспячэнне бібліятэкай якасці прадастаўляемых прадуктаў і паслуг. Адказнасць за парушэнне правілаў карыстання бібліятэкай. Перспектывы развіцця нарматыўна-прававой базы абслугоўвання карыстальнікаў.

Раздзел II. Вывучэнне карыстальнікаў бібліятэк як суб'ектаў абслугоўвання

Тэма 5. Вопыт вывучэння карыстальнікаў бібліятэк у Рэспубліцы Беларусь і іншых краінах

Вывучэнне карыстальнікаў як аснова абслугоўвання і сусветная прафесійная праблема. Вывучэнне карыстальнікаў у Беларусі ў рамках агульнасаюзных даследаванняў. Роля Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна ў развіцці сацыялогіі чытання ў Беларусі. Даследаванні пад кіраўніцтвам К.С. Санько: "Роля кнігі і бібліятэкі ў жыцці сучаснай беларускай вёскі" (1978), "Кніга і чытанне ў жыцці рабочых ударных камсамольскіх будоўляў на Беларусі" (1982).

Правядзенне самастойных сацыялагічных даследаванняў у 1990-я гг.: "Чытач масавых публічных бібліятэк" (1990), "Чытач навуковай бібліятэкі і праблемы ўдасканалення яго абслугоўвання" (1993). Даследаванні: "Публічная бібліятэка ў сацыякультурным асяроддзі рэгіёна" (2001), "Інфармацыйныя патрэбнасці насельніцтва аграгарадкоў" (2007), "Інфармацыйныя паводзіны карыстальнікаў бібліятэк Беларусі" (2013). Міжнародныя даследаванні чытання. Беларуска-расійскія даследаванні чытання.

Тэма 6. Арганізацыя і методыка вывучэння чытання і чытацкіх паводзін у бібліятэках рознага тыпу

Спецыфіка даследавання чытача і чытацкіх паводзін ва ўмовах сучаснай бібліятэкі. Сацыялогія чытання і сацыялогія бібліятэчнай справы: прадмет і задачы. Метадалагічныя прынцыпы вывучэння карыстальнікаў бібліятэк. Праграма сацыялагічнага даследавання чытання як асноўны метадычны дакумент. Метадалагічны і працэдурны раздзелы праграмы. Генеральная і выбарачная сукупнасць, прынцыпы выбаркі і іх ужыванне ў сацыялагічных даследаваннях чытання ў Беларусі. Распрацоўка працэдурнага раздзела праграмы даследавання. Сацыялагічныя, псіхалагічныя і педагагічныя метады ў даследаваннях чытання. Аналіз дакументаў, назіранне і апытанне як асноўныя метады збору першаснай сацыялагічнай інфармацыі аб чытанні і чытацкіх паводзінах. Правядзенне пілатажнага даследавання. Арганізацыя палявога даследавання. Рэкамендацыі па выніках даследавання.

Тэма 7. Уплыў вынікаў даследаванняў на трансфармацыю падыходаў да абслугоўвання карыстальнікаў

Этапы станаўлення методыкі даследавання чытання. Уклад Л.М. Талстога, М.А. Корфа, А.П. Мічурына, В.І. Арлова, А.С. Пругавіна ў

вывучэнне чытача-селяніна. Роля Х.Д. Адчэўскай у развіцці методыкі вывучэння чытання жанчын-работніц. Значэнне даследчай дзейнасці М.А. Рубакіна для развіцця тэорыі і практыкі абслугоўвання чытачоў. Выкарыстанне вынікаў даследавання чытача ў культурна-асветніцкай дзейнасці бібліятэкараў канца XIX ст. – пачатку XX ст.

Вывучэнне чытача як дзяржаўная задача пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Уплыў вынікаў даследаванняў Б.У. Банка, Л.Я. Віленкіна, Н.К. Крупскай, М.А. Смушковай, А.М. Торапава, Л.Н. Трапоўскага, Я.М. Шафіра і інш. у распрацоўку метадычных падыходаў абслугоўвання чытачоў у новых сацыяльна-палітычных умовах. Практыка-арыентаваныя даследаванні чытання і чытацкіх паводзін 1960–1990 гг. Накіраванасць даследаванняў беларускіх сацыёлагаў на вырашэнне задач удасканалення бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва. Уплыў вынікаў даследаванняў на прыняцце кіраўнічых рашэнняў па арганізацыі бібліятэчнага абслугоўвання ў новых сацыяльна-эканамічных умовах.

Тэма 8. Уплыў вынікаў даследаванняў на прафесійную свядомасць і прафесійныя паводзіны бібліятэкараў

Бібліятэкар як непасрэдны ўдзельнік працэсу абслугоўвання карыстальнікаў. Узаемадзеянне бібліятэкара з карыстальнікам як прадмет даследавання. Вынікі даследаванняў С.А. Езавай, Н.У. Клімянковай, І.А. Мейжыс, С.В. Ратманавай аб адносінах чытача да бібліятэкі і бібліятэкара як абгрунтаванне неабходнасці павышэння камунікатыўнай культуры работніка аддзела абслугоўвання.

Прафесійныя і асобасныя патрабаванні да бібліятэкара аддзела абслугоўвання. Фізічныя, інтэлектуальныя, псіхафізічныя, камунікатыўныя і маральныя якасці бібліятэкара і кваліфікацыйныя характарыстыкі супрацоўніка аддзела абслугоўвання. Бібліятэчная прафесіялогія. Погляды А.А. Чачко, А.І. Капцерава, А.В. Сакалова і інш. на сутнасць і змест прафесіі бібліятэкара. Прафесійная свядомасць і этыка бібліятэкара. Фарміраванне новага прафесійнага мыслення бібліятэкара аддзела абслугоўвання. Кодэкс прафесійнай этыкі.

Раздзел III. Сістэма, структура і тэхналогія абслугоўвання карыстальнікаў

Тэма 9. Сістэма і структура абслугоўвання карыстальнікаў у бібліятэках рознага тыпу

Змястоўны аспект тэрміна “сістэма бібліятэчнага абслугоўвання”. Элементы сістэмы. Асноўныя патрабаванні да сістэмы абслугоўвання.

Арганізацыйна-функцыянальная структура абслугоўвання. Задачы функцыянальных падраздзяленняў (аддзелаў, сектараў) абслугоўвання абанентаў. Нарматыўныя дакументы, якія рэгулююць дзейнасць аддзела абслугоўвання. Чытальныя залы, індывідуальныя рабочыя месцы для карыстальнікаў, даведачна-інфармацыйны аддзел, абанемент, пазастацыянарнае абслугоўванне. Прадастаўленне доступу да асобных відаў дакументаў: медыятэкі, фанатэкі, відэатэкі. Міжбібліятэчны абанемент, электронная дастаўка дакументаў. Памяшканні для супольнай працы і навучання. Рэкрэацыйныя службы бібліятэкі. Адметныя рысы сістэмы абслугоўвання навуковай бібліятэкі. Арганізацыйна-функцыянальная структура бібліятэкі ўстановы вышэйшай адукацыі. Узаемадзеянне функцыянальных падраздзяленняў абслугоўвання і электроннае асяроддзе. Электронныя чытальныя залы.

Тэма 10. Рэсурсы і тэхналогія абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк

Рэсурсы бібліятэчнага абслугоўвання. Іх характарыстыка. Узаемадзеянне і ўзаемаабумоўленасць рэсурсаў абслугоўвання. Выяўленне інфармацыйных патрэбнасцей карыстальнікаў у форме запыту. Чытацкі запыт як элемент бібліятэчнага абслугоўвання. Бібліятэчны запыт і бібліятэчная паслуга. Адмовы і іх папярэджанне. Тэхналогія бібліятэчнага абслугоўвання як сукупнасць прыёмаў і метадаў. Тыпы тэхналогій бібліятэчнага абслугоўвання. Тэхналагічныя аперацыі абслугоўвання і іх элементы. Улікова-тэхнічная дакументацыя абслугоўвання. Улік вынікаў абслугоўвання ў традыцыйнай і электроннай формах. Асаблівасці тэхналагічных працэсаў на аўтаматызаваным рабочым месцы. Мадэль тэхналогіі абслугоўвання.

Тэма 11. Бібліятэчна-інфармацыйныя паслугі: асаблівасці і класіфікацыя

Бібліятэчная паслуга як вынік, асноўны прадукт працэсу бібліятэчнага абслугоўвання. Распрацоўка тэарэтыка-метадычных падыходаў да бібліятэчных паслуг беларускімі навукоўцамі А.Е. Даўгаполавай, Л.А. Дзямешкай, Р.С. Матульскім, С.А. Паўлавай. Уклад у распрацоўку тэорыі бібліятэчнай паслугі расійскіх бібліятэказнаўцаў А.С. Азурханавай, С.А. Басава, М.Я. Дворкінай і інш.

Сутнасныя якасці бібліятэчнай паслугі. Вызначэнне паняццяў “бібліятэчная паслуга”, “інфармацыйная паслуга”. Распрацоўка класіфікацыі бібліятэчна-інфармацыйных паслуг.

Віды бібліятэчна-інфармацыйных паслуг і іх характарыстыка. Інавацыйны падыход да развіцця бібліятэчна-інфармацыйных паслуг.

Інфармацыйна-аналітычныя паслугі. Бібліятэчна-інфармацыйныя паслугі ў электронным асяроддзі.

Тэма 12. Фарміраванне бібліятэчнага асяроддзя як умовы якаснага абслугоўвання

Умовы выканання запытаў карыстальнікаў як важная характарыстыка абслугоўвання. Паняцце "бібліятэчнае асяроддзе". Тэарэтычныя канцэпцыі арганізацыі бібліятэчнага асяроддзя ў работах В.А. Азаравай, С.Д. Барадзіной, М.Я. Дворкінай, Г.М. Кармішынай, Г.Б. Паршуковай. Адзінства прадметна-прасторавага і духоўнага кампанентаў бібліятэчнага асяроддзя. Функцыянальныя часткі бібліятэчнага асяроддзя. Зоны абслугоўвання. Камфортнасць бібліятэчнага асяроддзя. Бібліятэчная рэклама як адзін з кампанентаў бібліятэчнага асяроддзя. Узроўні бібліятэчнай рэкламы. Формы бібліятэчнай рэкламы. Рэкламная функцыя мерапрыемстваў бібліятэкі. Рэклама ў сродках масавай інфармацыі.

Тэма 13. Вывучэнне эфектыўнасці тэхналагічных працэсаў абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк

Характарыстыка сістэмы ацэнак бібліятэчнага абслугоўвання. Змест тэрміна "эфектыўнасць бібліятэчнага абслугоўвання". Метады вывучэння эфектыўнасці абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк. Сацыяльны, эканамічны, сэрвісны аспекты эфектыўнасці. Якасць як кампанент эфектыўнасці бібліятэчнага абслугоўвання. Крытэрыі і паказчыкі эфектыўнасці дакументных паслуг. Паслугі па задавальненні разавых запытаў. Асноўныя паказчыкі. Дакументныя паслугі апераджальнага характару, іх змест, паказчыкі эфектыўнасці. Крытэрыі і паказчыкі эфектыўнасці камунікатыўных бібліятэчных паслуг. Асноўныя вынікі бібліятэчных мерапрыемстваў. Крытэрыі ацэнкі якасці камунікатыўных паслуг. Змест і характарыстыка сэрвісных паслуг. Крытэрыі эфектыўнасці. Ацэнка сэрвісных бібліятэчных паслуг.

Раздзел IV. Прыярытэтныя кірункі, формы і метады абслугоўвання карыстальнікаў

Тэма 14. Эвалюцыя ўяўленняў аб прыярытэтных кірунках абслугоўвання

Разуменне кірункаў як перспектыўных мэт абслугоўвання А.Я. Айзенбергам, Г.А. Алтуховай, М.Я. Дворкінай, А.Я. Шапашнікавым. Накіраванасць абслугоўвання карыстальнікаў на вырашэнне актуальных жыццёвых праблем у работах Ю.П. Мяленцьевай. Абслугоўванне карыстальнікаў у дапамогу фарміраванню прававой культуры насельніцтва.

Публічныя цэнтры прававой інфармацыі. Бібліятэчнае абслугоўванне ў дапамогу бесперапыннай адукацыі карыстальнікаў. Самаадукацыя як форма бесперапыннай адукацыі. Месца самаадукацыйнага чытання ў сістэме бесперапыннай адукацыі. Абслугоўванне сацыяльна неабароненых карыстальнікаў і карыстальнікаў з псіхічнымі і фізічнымі асаблівасцямі. Нарматыўна-заканадаўчыя дакументы, гарантуючыя забеспячэнне роўных правоў доступу да інфармацыі. Стварэнне безбар'ернага бібліятэчнага асяроддзя. Выкарыстанне сучасных інфармацыйных тэхналогій у абслугоўванні чытачоў з абмежаваннямі па зроку.

Тэма 15. Фарміраванне культуры чытання і інфармацыйнай культуры карыстальнікаў

Вызначэнне паняцця "культура чытання" ў працах В.А. Барадзіной, А.М. Ванеева, Т.Г. Галакціёнавай, Н.Я. Дабрынінай, С.А. Трубнікава. Філасофска-культуралагічны і працэсуальна-выніковы падыходы ў трактоўцы тэрміна "культура чытання". Фарміраванне культуры чытання як педагагічная праблема. Складовыя элементы культуры чытання і шляхі педагагічнага ўплыву на іх удасканаленне. Сфарміраванасць культуры выбару матэрыялаў да чытання. Педагагічныя задачы на этапе фарміравання культуры выбару. Культура ўспрымання тэкставай інфармацыі і шляхі яе фарміравання ва ўмовах бібліятэкі. Культура засваення і выкарыстання ўспрынятай інфармацыі. Фактар чытацкіх зносін у фарміраванні ўмення карыстацца назапашаным інтэлектуальным і маральным патэнцыялам. Мерапрыемствы, накіраваныя на фарміраванне культуры чытання і інфармацыйнай культуры карыстальнікаў.

Тэма 16. Індывідуальнае абслугоўванне карыстальнікаў бібліятэк у сучасных сацыякультурных умовах

Індывідуальнае абслугоўванне – аснова бібліятэчнага абслугоўвання. аспрацоўка праблем індывідуальнага абслугоўвання ў працах В.М. Бігезы, А.Е. Даўгаполавай, Л.А. Дзямешкі, Н.У. Клімянковай, С.А. Паўлавай і інш. Значэнне работ расійскіх бібліятэказнаўцаў В.А. Азаравай, Г.А. Алтуховай, В.А. Барадзіной, С.А. Езавай, М.Я. Дворкінай для распрацоўкі тэорыі і методыкі індывідуальнага абслугоўвання. Задачы індывідуальнага абслугоўвання.

Псіхолага-педагагічныя аспекты індывідуальнага абслугоўвання. Бібліятэчныя зносіны і іх роля ў індывідуальным абслугоўванні. Тэхналогія індывідуальнага абслугоўвання ў ручным і аўтаматызаваным рэжымах. Формы адраснага распаўсюджвання інфармацыі з дапамогай камп'ютарных

тэхналогій. Гутарка і кансультацыя як асноўныя формы індывідуальнай работы з чытачамі.

Індывідуальнае абслугоўванне ў навуковых і спецыяльных бібліятэках. Выбіральнае распаўсюджанне інфармацыі. Дыферэнцыраванае абслугоўванне кіраўніцтва. Тэматычнае абслугоўванне кіраўніцтва. Аналітычна-кансультацыйная дзейнасць бібліятэк. Вывучэнне і аналіз вынікаў індывідуальнага абслугоўвання.

Тэма 17. Масавае і групавое абслугоўванне карыстальнікаў бібліятэк

Распрацоўка тэарэтыка-метадычных аспектаў масавага абслугоўвання ў работах беларускіх навукоўцаў В.М. Бігезы, А.Е. Даўгаполавай, Л.А. Дзямешкі, Н.У. Клімянковай, С.А. Паўлавай і інш. Работы расійскіх бібліятэказнаўцаў Г.К. Алзоевай, М.Я. Дворкінай, А.В. Кандрашкінай, Ю.П. Мяленцьевай па праблемах масавага абслугоўвання. Вызначэнне тэрмінаў "масавае бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне", "групавое і франтальнае абслугоўванне". Сацыяльна-псіхалагічныя асновы масавага абслугоўвання.

Формы нагляднага інфармавання і аўдыявізуальнай рэкламы дакументаў. Кніжныя выставы, іх класіфікацыя. Этапы работы над выставай. Адкрытыя агляды дакументаў, методыка іх арганізацыі. Плакаты. Электронныя выставы.

Традыцыйныя і інавацыйныя формы вуснага інфармавання карыстальнікаў. Іх характарыстыка. Методыка падрыхтоўкі і правядзення. Стварэнне прэзентацыйных матэрыялаў. Аматарскія аб'яднанні чытачоў пры бібліятэках. Комплексныя формы абслугоўвання. Методыка распрацоўкі, этапы падрыхтоўкі і правядзення мерапрыемстваў у межах праектнай дзейнасці бібліятэк. Арганізацыя чытацкіх зносін як перспектыўны кірунак масавай работы бібліятэк. Бібліятэка – цэнтр чытацкіх зносін.

Тэма 18. Віртуальнае абслугоўванне ва ўмовах цыфравізацыі грамадства

Віртуальнае абслугоўванне як сродак забеспячэння шырокага і бесперашкоднага доступу да інфармацыі і культурных каштоўнасцей усіх колаў насельніцтва. Псіхолага-педагагічныя аспекты віртуальнага абслугоўвання карыстальнікаў. Умовы і сродкі дыстанцыйнага абслугоўвання. Супярэчнасці дыстанцыйнага абслугоўвання. Формы і метады дыстанцыйнага абслугоўвання. Сацыяльныя сеткі ў дыстанцыйным абслугоўванні. Дыстанцыйнае абслугоўванне як сродак прыцягнення чытачоў у бібліятэку. Бібліятэка WEB 3.0 і 3D кнігі. Пераўтварэнне бібліятэкі ў партал доступу да сусветных інфармацыйных рэсурсаў сродкамі дыстанцыйнага абслугоўвання.

Раздзел V. Асаблівасці бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання дзяцей і юнацтва

Тэма 19. Стан і тэндэнцыі развіцця чытання падрастаючага пакалення як прадмет даследавання ў Рэспубліцы Беларусь

Чытанне падрастаючага пакалення як база ведаў, чытацкіх навыкаў і чытацкіх паводзін дарослага чалавека. Сацыялогія дзіцячага чытання Рэспублікі Беларусь у кантэксце сусветных сацыякультурных працэсаў. Уплыў на яе развіццё буйнейшых даследаванняў чытання дзяцей і падлеткаў сярэдзіны 1960 – канца 1990-х гг. Параўнальнае міжнароднае даследаванне "Што чытаюць дзеці свету" і ўдзел у ім беларускіх сацыёлагаў. Даследаванне "Структура і дынаміка дзіцячага чытання ў Рэспубліцы Беларусь" (1996): асаблівасці правядзення і асноўныя вынікі. Даследаванне "Сучасны стан і тэндэнцыі развіцця дзіцячага чытання ў Рэспубліцы Беларусь" (2009–2010). Метадычныя падыходы да даследавання дзіцячага чытання. Вывучэнне чытання ў кантэксце існуючых сацыякультурных працэсаў.

Тэма 20. Псіхолага-педагагічныя ўмовы пазітыўнага ўплыву бібліятэкі на дзіцячае чытанне

Бібліятэчная педагогіка як навука аб выхаванні кнігай. Уклад айчынных бібліятэказнаўцаў В.М. Бігезы, Л.А. Дзямешкі, Н.У. Клімянковай, С.А. Паўлавай у развіццё бібліяпедагагічных канцэпцый падтрымкі і развіцця дзіцячага чытання. Напрацоўкі расійскіх бібліятэказнаўцаў Л.І. Беленькай, Н.Я. Дабрынінай, А.Л. Кабачэк, І.І. Ціхаміравай і інш. у галіне педагогікі і псіхалогіі дзіцячага чытання. Бібліятэка як педагагічная сістэма. Спецыфіка арганізацыйна-педагагічных, псіхолага-педагагічных і дыдактычных умоў развіцця і падтрымкі дзіцячага чытання ў бібліятэцы. Бібліятэчныя зносіны як механізм псіхолага-педагагічнага ўзаемадзеяння бібліятэкара з карыстальнікам. Псіхолага-педагагічнае майстэрства бібліятэкара. Спецыфіка псіхолага-педагагічных працэсаў, што адбываюцца пры абслугоўванні дзяцей і падлеткаў.

Тэма 21. Улік узроставых асаблівасцей юных карыстальнікаў падчас індывідуальнага абслугоўвання

Улік узроставых асаблівасцей юных чытачоў пры выбары сродкаў і зместу ўплыву на чытанне. Чытацкія характарыстыкі дашкольнікаў і спецыфіка ўзаемадзеяння з імі. Характарыстыка чытання дзяцей малодшага школьнага ўзросту (6–9 гадоў) і роля бібліятэкі ў іх чытацкім развіцці. Супрацоўніцтва з сям'ёй, школай, сацыяльнымі службамі. Стварэнне асяроддзя, якое прываблівае да чытання. Характарыстыка чытання падлеткаў

і асаблівасці псіхолага-педагагічнага ўзаемадзеяння з імі. Чытанне малодшых падлеткаў (10–11 гадоў) і старшых (12–14 гадоў). Улік асаблівасцей культурнага самавызначэння падлетка ў межах маладзёжнай субкультуры. Выкарыстанне "лідараў чытання" для пашырэння і паглыблення бібліятэчнага ўплыву. Стымуляванне творчага самавыражэння падлеткаў падчас арганізацыі масавых мерапрыемстваў. Выкарыстанне духу спаборніцтва пры арганізацыі турніраў, інтэлектуальных гульняў, конкурсаў. Педагагічны патэнцыял сустрэч з людзьмі, якія многага дабіліся ў жыцці дзякуючы кнігам і чытанню. Фарміраванне кола валанцёраў, "сяброў бібліятэкі".

Тэма 22. Трансфармацыя форм масавага абслугоўвання з улікам сацыяльна-псіхалагічных і ўзроставых асаблівасцей юных карыстальнікаў

Чытацкае развіццё асобы дзіцяці. Псіхафізіялагічныя асаблівасці дзяцей-дашкольнікаў, малодшых школьнікаў, падлеткаў, юнакоў у кантэксце іх чытацкага развіцця. Уплыў узроставых асаблівасцей на сацыялізацыю асобы. Улік узроставых асаблівасцей пры бібліятэчным абслугоўванні ў ручным і аўтаматызаваным рэжымах. Арганізацыя чытацкіх стасункаў у бібліятэцы. Нагляднае інфармаванне дзяцей, падлеткаў, юнакоў у бібліятэцы. Асаблівасці афармлення выстаў для дзяцей дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту.

Масавая работа з дзецьмі і падлеткамі. Інавацыйныя формы. Інтэрактыўныя формы масавай работы. Гульні і спаборніцтвы. Значэнне і роля камп'ютарных гульняў. Арганізацыя пры бібліятэках дзіцячых аматарскіх аб'яднанняў. Кірункі і змест работы. Работа бібліятэк з дзецьмі і падлеткамі ў дапамогу навучальнаму працэсу. Гурткі і школы па ўдасканаленні тэхнікі чытання. Гурткі па вывучэнні замежных моў. Сувязь са школьнымі бібліятэкамі.

Тэма 23. Узаемадзеянне бібліятэкі з сям'ёй, школай, сацыяльнымі службамі і грамадскімі арганізацыямі ў працэсе абслугоўвання дзяцей і падлеткаў

Роля сям'і і сямейнага чытання ў чытацкім развіцці асобы. Бібліятэчна-інфармацыйная падтрымка сямейнага чытання. Індывідуальная работа з бацькамі юных карыстальнікаў бібліятэк. Бібліятэкі сямейнага чытання. Масавыя мерапрыемствы, накіраваныя на падтрымку сямейнага чытання. Дапамога бацькам у кіраўніцтве чытаннем дзяцей. Узаемадзеянне бібліятэкі са школай у працэсе развіцця і падтрымкі чытання юных карыстальнікаў. Дапамога ў засваенні школьнай праграмы. Культурна-дасугавая дзейнасць у кантакце са школай. Фарміраванне культуры чытання і бібліятэчна-бібліяграфічнай пісьменнасці. Супольная работа з праваахоўнымі органамі па

фарміраванні прававой культуры і прававой свядомасці. Работа з "цяжкімі" падлеткамі па прадухіленні правапарушэнняў.

Узаемадзеянне з сацыяльнымі службамі ў галіне інфармацыйнага забеспячэння абароны правоў дзіцяці. Узаемадзеянне з грамадскімі арганізацыямі, дабрачыннымі фондамі і супольніцтвамі.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных заняткаў			Колькасць гадзін КСР	Форма кантроля
		Лекцыі	Семінарскія заняткі	Практычныя заняткі		
	Уводзіны	1				
I	**Раздзел I. Тэарэтыка-метадалагічныя і нарматыўна-прававыя асновы абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк**	**7**	**2**	**2**		
1	Эвалюцыя ўяўленняў аб сутнасці, сацыяльнай ролі, мэтах і задачах абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк	2				
2	Канцэптуальныя падыходы да абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк	2	2			
3	Абслугоўваннне карыстальнікаў як сацыякультурная, педагагічная і камунікатыўная дзейнасць	2		2		
4	Нарматыўна-прававое забеспячэнне абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк у Рэспубліцы Беларусь	1				
II	**Раздзел II. Вывучэнне карыстальнікаў бібліятэк як суб'ектаў абслугоўвання**	**4**	**2**	**6**	**4**	
5	Вопыт вывучэння карыстальнікаў бібліятэк у Рэспубліцы Беларусь і іншых краінах	1			2	Апытанне

6	Арганізацыя і методыка вывучэння чытання і чытацкіх паводзін у бібліятэках рознага тыпу	1		2		
7	Уплыў вынікаў даследаванняў на трансфармацыю падыходаў да абслугоўвання карыстальнікаў	1		2	2	Апытанне
8	Уплыў вынікаў даследаванняў на прафесійную свядомасць і прафесійныя паводзіны бібліятэкараў	1	2	2		
III	**Раздзел III. Сістэма, структура і тэхналогія абслугоўвання карыстальнікаў**	**8**	**2**	**6**	**4**	
9	Сістэма і структура абслугоўвання карыстальнікаў у бібліятэках рознага тыпу	2			2	Прэзен-тацыя
10	Рэсурсы і тэхналогія абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк	2		2		
11	Бібліятэчна-інфармацыйныя паслугі: асаблівасці і класіфікацыя	2		2		
12	Фарміраванне бібліятэчнага асяроддзя як умова якаснага абслугоўвання	1			2	Апытанне
13	Вывучэнне эфектыўнасці тэхналагічных працэсаў абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк	1	2	2		
IV	**Раздзел IV. Прыярытэтныя кірункі, формы і метады абслугоўвання карыстальнікаў**	**8**	**2**	**6**	**4**	
14	Эвалюцыя ўяўленняў аб прыярытэтных кірунках абслугоўвання	1				
15	Фарміраванне культуры чытання і інфармацыйнай культуры карыстальнікаў	2		2		
16	Індывідуальнае абслугоўванне карыстальнікаў бібліятэк у сучасных сацыякультурных умовах	2		2	2	Апытанне
17	Масавае і групавое абслугоўванне карыстальнікаў бібліятэк	2		2	2	Апытанне

18	Віртуальнае абслугоўванне ва ўмовах цыфравізацыі грамадства	1	2			
V	**Раздзел V. Асаблівасці бібліятэчн-інфармацыйнага абслугоўвання дзяцей і юнацтва**	**6**		**6**	**2**	
19	Стан і тэндэнцыі развіцця чытання падрастаючага пакалення як прадмет даследавання ў Рэспубліцы Беларусь	2				
20	Псіхолага-педагагічныя ўмовы пазітыўнага ўплыву бібліятэкі на дзіцячае чытанне	1		2		
21	Улік узроставых асаблівасцей юных карыстальнікаў падчас індывідуальнага абслугоўвання	1		2		
22	Трансфармацыя форм масавага абслугоўвання з улікам сацыяльна-псіхалагічных і ўзроставых асаблівасцей юных карыстальнікаў	1		2		
23	Узаемадзеянне бібліятэкі з сям'ёй, школай, сацыяльнымі службамі і грамадскімі арганізацыямі ў працэсе абслугоўвання дзяцей і падлеткаў	1			2	Прэзен-тацыя
Усяго		**34**	**8**	**26**	**14**	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(завочная форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных заняткаў			Колькасць гадзін для самастойнага вывучэння
		Лекцыі	Семінарскія заняткі	Практычныя заняткі	
	Уводзіны				1
I	**Раздзел I. Тэарэтыка-метадалагічныя і нарматыўна-прававыя асновы абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк**	**2**		**2**	**7**
1	Эвалюцыя ўяўленняў аб сутнасці, сацыяльнай ролі, мэтах і задачах абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк	1			1
2	Канцэптуальныя падыходы да абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк				4
3	Абслугоўваннне карыстальнікаў як сацыякультурная, педагагічная і камунікатыўная дзейнасць			2	2
4	Нарматыўна-прававое забеспячэнне абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк у Рэспубліцы Беларусь	1			
II	**Раздзел II. Вывучэнне карыстальнікаў бібліятэк як суб'ектаў абслугоўвання**			**2**	**10**
5	Вопыт вывучэння карыстальнікаў бібліятэк у Рэспубліцы Беларусь і іншых краінах				1
6	Арганізацыя і методыка вывучэння чытання і чытацкіх паводзін у бібліятэках рознага тыпу			2	1
7	Уплыў вынікаў даследаванняў на трансфармацыю падыходаў да абслугоўвання карыстальнікаў				3

8	Уплыў вынікаў даследаванняў на прафесійную свядомасць і прафесійныя паводзіны бібліятэкараў				5
III	**Раздзел III. Сістэма, структура і тэхналогія абслугоўвання карыстальнікаў**	**2**		**2**	**12**
9	Сістэма і структура абслугоўвання карыстальнікаў у бібліятэках рознага тыпу				2
10	Рэсурсы і тэхналогія абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк	1		2	1
11	Бібліятэчна-інфармацыйныя паслугі: асаблівасці і класіфікацыя	1			3
12	Фарміраванне бібліятэчнага асяроддзя як умова якаснага абслугоўвання				1
13	Вывучэнне эфектыўнасці тэхналагічных працэсаў абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк				5
IV	**Раздзел IV. Прыярытэтныя кірункі, формы і метады абслугоўвання карыстальнікаў**	**4**	**2**	**2**	**8**
14	Эвалюцыя ўяўленняў аб прыярытэтных кірунках абслугоўвання				1
15	Фарміраванне культуры чытання і інфармацыйнай культуры карыстальнікаў			2	2
16	Індывідуальнае абслугоўванне карыстальнікаў бібліятэк у сучасных сацыякультурных умовах	2			2
17	Масавае і групавое абслугоўванне карыстальнікаў бібліятэк	2			2
18	Віртуальнае абслугоўванне ва ўмовах цыфравізацыі грамадства		2		1
V	**Раздзел V. Асаблівасці бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання дзяцей і юнацтва**			**2**	**10**
19	Стан і тэндэнцыі развіцця чытання падрастаючага пакалення як прадмет даследавання ў Рэспубліцы Беларусь				2
20	Псіхолага-педагагічныя ўмовы пазітыўнага ўплыву бібліятэкі на дзіцячае чытанне				3

21	Улік узроставых асаблівасцей юных карыстальнікаў падчас індывідуальнага абслугоўвання				3
22	Трансфармацыя форм масавага абслугоўвання з улікам сацыяльна-псіхалагічных і ўзроставых асаблівасцей юных карыстальнікаў			2	1
23	Узаемадзеянне бібліятэкі з сям'ёй, школай, сацыяльнымі службамі і грамадскімі арганізацыямі ў працэсе абслугоўвання дзяцей і падлеткаў				1
Усяго		**8**	**2**	**10**	**48**

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Библиотечно-информационное* обслуживание : учеб. / Ю. Ф. Андреева [и др.] ; под науч. ред. М. Я. Дворкиной. – Санкт-Петербург : Профессия, 2016. – С. 13–86; 124–220.

2. *Библиотечно-информационное* обслуживание: выставочная деятельность вузовской библиотеки : учеб. пособие / авт.-сост. : Л. А. Бидоленко, Ю. Б. Дралкина, О. А. Киреева. – Москва : Директ-медиа, 2025. – С. 11–96.

3. *Клімянкова, Н. У.* Сацыялогія і псіхалогія чытання : вучэб.-метад. дапаможнік / Н. У. Клімянкова. – Мінск : БДУКМ, 2015. – С. 93–100.

4. *Савкина, С. В.* Технология подготовки мультимедийных библиотечных продуктов : учеб. пособие / С. В. Савкина. – Кемерово : КемГИК, 2021. – С. 47–110.

Дадатковая

1. *Безменова, А. С.* Библиотечно-информационные услуги: эволюция подходов к определению / А. С. Безменова // Труды ГПНТБ СО РАН. – 2022. – № 2. – С. 81–92.

2. *Дворовенко, О. В.* Технологии создания и внедрения станции самообслуживания пользователей в библиотеку / О. В. Дворовенко, Л. Г. Тараненко, А. В. Смердин // Науч. и техн. б-ки. – 2022. – № 9. – С. 54–68.

3. *Дригайло, С. В.* Библиотечные и информационные продукты и услуги: их содержание и использование / С. В. Дригайло, В. Г. Дригайло // Трансформация библиотечно-информационных технологий и открытый доступ к информации в правовом поле : 16 Междунар. конф. «Крым 2009 – Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса», Судак, 6-14 июня 2009 г. / ИФЛА, ГПНТБ России, Ассоциация ЭБНИТ ; [междунар. оргком.: Я. Л. Шрайберг (пред.) и др.]. – Москва : ГПНТБ России, 2009. – С. 1–9. – URL: http://www.gpntb.ru/win/interevents/crimea2009/disk/67.pdf (дата обраўення: 22.06.2026).

4. *Клименкова, Д. Ю.* Применение ресурсов открытого доступа в сервисной политике отдела информационного обслуживания научных исследований Фундаментальной библиотеки Белорусского государственного университета / Д. Ю. Клименкова // Культура, наука и искусство – современные

векторы развития вуза культуры: материалы IX Всерос. (нац.) науч.-практ. конф. с междунар. участием, Орёл, 20 нояб. 2025 г. / ред. кол. : А. А. Анненкова, Н. П. Старых, О. А. Барма ; Мин-во культуры Рос. Федерации, Орлов. гос. ин-т культуры. – Орел : ОГИК, 2025. – С. 43–49. – URL: http://repository.buk.by/handle/123456789/32420 (дата обраўенія: 22.06.2026).

5. *Мелентьева, Ю. П.* Библиотечное обслуживание : учеб. / Ю. П. Мелентьева. – Москва : ФАИР, 2006. – С. 15–38.

6. *Нестеренок, Н. В.* Клиентоориентированные библиотечно-информационные услуги: от теории к практике / Н. В. Нестеренок // Информационный бюллетень РНТБ. – 2021. – № 2. – URL: https://rlst.org.by/informational-resources/izdania/ib-2-2021/klientoorientirovannye-bibliotechno-informatsionnye-uslugi/ (дата обраўенія: 22.06.2026).

7. *Нещерет, М. Ю.* Библиотечный чат-бот: оптимизация взаимодействия с пользователями / М. Ю. Нещерет// Библиосфера. – 2025. – № 3. – С. 50–59. – URL: https://eivis.ru/browse/issue/17474155/viewer?udb=293&page=51 (дата обращения: 23.06.2026).

8. *Столяров, Ю. Н.* Термин «библиотечное обслуживание» в понятийном аппарате библиотековедения / Ю. Н. Столяров // Библиотековедение. – 2021. – № 70. – С. 352–363.

9. *Шабалина, Н. Г.* Выставочная деятельность: традиционность – интерактивность – виртуальность / Н. Г. Шабалина, М. А. Шенец // Центральная научная библиотека имени Якуба Коласа Национальной академии наук Беларуси: 100 лет служения науке : современный этап / Нац. акад. наук Беларуси, Центр, науч. б-ка им. Я. Коласа ; авт. коллектив: С. С. Юрецкий [и др.] ; под науч. ред. С. С. Юрецкого. – Минск : ИВЦ Минфина, 2025. – С. 124–135.

10. *Шевченко, В.* Разработка подсистемы электронной библиотеки Национальной библиотеки Беларуси: виртуальный читальный зал как средство повышения эффективности библиотечного обслуживания пользователей / В. Шевченко // Библиотечный мир. – 2025. – №5. – С. 8–12.

11. *Ярутич, Д. А.* Информационные потребности как объект научного исследования / Д. А. Ярутич // Вестник Белорус. гос. ун-та культуры и искусств. – 2025. – № 2. – С. 104–114.

Нормативные правовые акты

1. *Кодэкс* Рэспублікі Беларусь аб культуры : па стане на 6 лют. 2023 г. / [адк. за вып. Н. В. Судзілоўская]. – Мінск : Нацыянальны цэнтр прававой

інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2023. – URL: https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk1600413 (дата абраўення: 22.06.2026).

2. *Бібліятэчная* статыстыка. Асноўныя палажэнні = Библиотечная статистика : СТБ 7.20-2024 : дзяржаўны стандарт Рэспублікі Беларусь. – Выд. афіц. – Узамен СТБ 7.20-2000 ; уведз. у дзеянне 25.07.2024. – Мінск : Дзяржстандарт, 2024. – III, 9 с.

Пералік рэкамендуемых педагагічных тэхналогій і метадаў выкладання

Педагагічныя тэхналогіі і метады навучання ў рамках вучэбнай дысцыпліны "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" адпавядаюць агульным патрабаванням да фарміравання прафесійных кампетэнцый спецыяліста з вышэйшай адукацыяй.

Аснову навучання складаюць:

– тэхналогія праблемнага навучання;

– тэхналогія навучання як вучэбнага даследавання, якая рэалізуецца на практычных занятках, пры самастойнай рабоце студэнта;

– камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, спрэчка-дыялог, круглы стол і інш.);

– тлумачальна-ілюстрацыйныя, рэпрадуктыўныя метады (лекцыя-прэзентацыя);

– метады самастойнай працы студэнтаў (праца з першакрыніцамі, напісанне эссэ і інш.);

– кантрольна-ацэначныя метады.

Пералік рэкамендаваных сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Для выніковай дыягностыкі кампетэнцый студэнта па вучэбнай дысцыпліне "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" праводзіцца залік і экзамен. Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнта на заліку і экзамене ажыццяўляецца з улікам актыўнасці работы на лекцыйных, семінарскіх і практычных занятках, а таксама з улікам дасягненняў і выканання ім кіруемай самастойнай работы.

Для ацэнкі дасягненняў студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне "Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне" і дыягностыкі фарміравання кампетэнцый студэнтаў выкарыстоўваецца наступны дыягнастычны інструментарый:

– удзел студэнта і выступленне яго на семінары з падрыхтаваным інфармацыйным (тэматычным) паведамленнем і інш.;

– абарона заданняў, выкананых на практычных занятках;

– падрыхтоўка рэфератаў па асобных тэмах, раздзелах дысцыпліны;

– абарона выкананых у рамках кіруемай самастойнай работы індывідуальных (групавых) заданняў;

– падрыхтоўка тэстаў па асобных тэмах, раздзелах вучэбнай дысцыпліны;

– бягучы кантроль ведаў – вуснае апытанне, праверка выкананных заданняў;

– прамежкавы кантроль ведаў – залік і экзамен;

– іншыя сродкі дыягностыкі, якія прадугледжваюць эўрыстычную дзейнасць і нефармалізаваны адказ.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

У мэтах павышэння эфектыўнасці засваення вучэбнага матэрыялу па вучэбнай дысцыпліне і фарміравання прафесійных кампетэнцый прадугледжана кіруемая самастойная работа (КСР), якая накіравана на актывізацыю вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў, фарміраванне навыкаў самастойнага прымянення ведаў на практыцы, а таксама самаразвіццё і самаўдасканаленне.

Студэнты вывучаюць рэкамендаваную літаратуру і выконваюць розныя формы КСР па прапанаваных тэмах. Змест работы павінен паказаць ступень засваення студэнтамі асноўных кірункаў абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк, валодання навыкамі і ўменнямі рыхтаваць мерапрыемствы розных форм.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца узгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
1. Агульная псіхалогія	Псіхалогіі і педагогікі	–	Узгоднена
2. Педагогіка	Псіхалогіі і педагогікі	–	Узгоднена
3. Культуралогія	Культуралогіі	–	Узгоднена
4. Бібліятэчны фонд	Інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый	–	Узгоднена
5. Інфармацыйныя рэсурсы сацыяльна-гуманітарнай і мастацка-эстэтычнай сфер	Інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый	–	Узгоднена
6. Інфармацыйныя рэсурсы навукова-тэхнічнай, сельскагаспадарчай і медыцынскай сфер	Інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый	–	Узгоднена
7. Бібліятэказнаўства. Тэорыя	Інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый	–	Узгоднена